

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»

in
Blaş.

Fóe bisericescă-politică.

Anul XII.

Blaş 7 Iunie 1902.

Numérul 23.

Înmormintarea Episcopului Pavel.

LOCUL DE REPAOS.

(†) S'a împlinit dorința regretatului mare arhieru al bisericii noastre. Adese ori s'a exprimat, că pe dînsul să-l înmorminteze acolo, unde îl va găsi mórtea. Și așa s'a și întimplat. L'au înmormintat acolo unde a murit, la Slatina Maramurêşului, pe teritorul parohiei în care păstorise ca paroch, în cea mai frumoasă vrista a bărbăției sale, (1860—72.) și chiar în biserica, pe care El a zidit'o și a înfrumusetat'o așa de frumos, cum rare biserici sînt la noi. Și ce frumos loc de odihnă a cástigat neobositul arhieru, care de când a părăsit această parohie, pe atunci sediul vicariatului de Maramurêş, atât de mult a alergat muncind în patrie și chiar și în străinătate.

Biserica parochială din Slatina se ridică mărêță pe un deal pietros, în malul drept al Tisei. Jur împrejur are un platoșu întins și frumos, împodobit cu arbori, care servește și de cimiter. Pe la póele dealului, la distanță de $\frac{1}{2}$ kilometru, se scurge lin Tisa, care până aci are caracterul riului de munte, aci inse își începe cursul acela lin și maiestatic, cu care își percurge tótă calea, până în Dunărea.

Teii vor adia frunzele lor și vor scutura florile lor pline de mireasme în jurul acestui templu sacru, și Tisa va murmura tainic prin valurile sale; și neconținut, până când inimă românească vor mai bate pe acest pămînt, biserica din Slatina loc sacru de pelerinaj va rămâne pentru toți, cei ce-și vor iubi biserica și neamul lor. Pentru că în această biserică, înaintea altarului lui Dumnezeu, s'au așezat spre vecinică odihnă osemintele acelu arhieru, care mare s'a dovedit în viața și în mórtea sa. Și cât timp recunoștința pentru faptele mari nu se va stînge din inimile omenesci, și cât timp va mai exista iubire de biserică și de cultură creștinescă în sinul poporului românesc, până atunci neconținut gânduri pióse vor trimite Româniî din tóte părțile spre acel locșor de dincolo de Tisa, unde Pavel odihnesce, după o viață neobosită, plină de fapte și de izbândi, împlinind și în mormintul său

oficiul tainic de sentinelă credincioasă a bisericii și poporului românesc, ca un adevêrat apostol de la margini.

Locul acela constituie într'adevêr punctul extrem al elementului românesc dincolo de Tisa; de aci încolo se începe neamul nenorocit al Rutenilor, care e amenințat deja în ființa și existența sa.

În partea din spre Tisa a miciei comune, năpădită de alt fel și ea de elementul ovreesec, se întind împrejmuită în semicerc două mari și bogate moșii, cástigate de Pavel și lăsate acum moștenire nepoților și strănepoților săi. Între aceste moșii — pe care numai Tisa le desparte de latifundiul familiei Mihălieștilor — se află și locul acela frumos de băi sărate, pe care Pavel l'a creat și în mijlocul unei frumoșe dumbrăvi, l'a înzestrat cu clădiri și instalațiuni, ce au costat sute, póte și mii de mii de coróne. În mijlocul acestui raiu pămîntesc, dătător de sănătate și viață, a petrecut Pavel ultimele sale zile, căutând și acum, de atâtea alte ori, restaurare și imputere a bătrînețelor sale.

Locul acesta de cură, modern și aprópe lúcușos aranjat, se pare ca o insulă feerică de civilizație la hotarul unui colț de țară selbătică, cum considera mulți țara munților maramurêșeni, cu deosebire în partea lor nordică, dintre Ruteni. Și în mijlocul acestui mic orașel de vară și-a găsit sfîrșitul său neobositul arhieru, adormind pe neașteptate într'o cameră simplă și modestă, cum era tot traiul său sobru și cumpêtat.

Tot ce există în colțul acesta de la cotitura Tisei, șesul cu bogății săi agrii, dumbrava cu recoroșii fagi și brađi, isvórele serpuitóre, ce țignese ici colea în fântâni săritóre, vilele cele superbe, ce se înalță mândre, ca nisce căprióre de prin desișul de fag, totul și tóte constituiesc un monument mare și mărêț al bărbatului neobosit și muncitor; ér biserica din comună, mărêță din afară, pe cât de strălucită din lăuntru, vedesc și vor vedi neconținut sufletul evlavios și bun al marelui arhieru.

Și câtă bunătate a Providenței! După o lungă viață de oboselă, plină de încordată muncă și de mânóse róde, étă că criptă, de repaos i-s'a gătít Lui acum chiar în lăcașul sfînt al Domnului și Dumnezeului său, Cărui tot el îl ridicase în semn de iubire și preamărire și Cărui tótă viața sa a închinat'o cu credință nefățărítă, în muncă și rugăciune neobosită, de la tinerete până la bătrînețe.

Fie ca urmașii, cari moștenesc din ródele muncii lui aceste cele mai frumoșe părți, locurile ce conțin urmele vieții sale laborioșe și însuși mormintul său, să moștenescă tot odată și sentimentele nobilului arhieru, ca să scie păstra cu scumpătate, conform dorințelor lui pii, ceea ce le a lăsat, spre mândria bisericii și a neamului, și spre cinstită amintire a numelui lui Pavel, care cu onóre și cu recunoștință se cade a se exprima de toți fiii bisericii noastre, acum și în tot de una.

ÎNMORMINTAREA.

— Raport special al „Unirii”. —

Sighetul-Marmației, 5 Iunie n.

Serbarăm aici Înălțarea Domnului cu sufletele mai înalțate ca ori și când. Pentru că serbarea preamăririi fiului omului ne-a găsit cu inimile cuprinse de sentimente rari, sentimente ce ni le-a deșteptat mórtea acelu mare arhieru și apostol al Domnului, ale cărui oșeminte spre vecinică odihnă le-am așezat ieri, în cripta frumoșei biserici din Slatina, pe care așa zicend el singur a fost ridicat'o întru mărirea lui Dumnezeu spre fala bisericii noastre. De abia mă pot reculege din multele și feliuritele sentimente, ce m'au cuprins în aceste zile, pentru ca să vă scriu un scurt raport despre actul înmormintării marelui Pavel. Și-mi impun jersă să vă scriu, pentru că știu cât de mult ați iubit cei de la Blaș pe acest mare suflet de episcop, și cât de dornici veți aștepta să știți mai curînd ceva despre ultima onóre, ce poporul și biserica l'a arêtat, ca unuia dintre cei mai mari arhierii binefăcători, ce i-am avut vre odată.

Înmormintarea s'a făcut ieri și a decurs frumos, cu demnitate și simplitate, cum era de alt fel tótă înfățoșarea vieții reposatului.

În scopul acesta s'au concentrat aici și în jur, la Sarasău și la scările din Slatina, toți arhierii bisericii noastre cu aleși bărbați în suite lor, cari reprezentau ast fel doliul general al bisericii și școlii noastre. A venit Esc. Sa Metropolitul Dr. Victor Mihályi de Apșa, însoțit de înstril canonic Dr. Vasile Hossu, prelat papal, Dr. Augustin Bunea, celebrul nostru istoriograf, și Aron Papiu, profesor de cant bisericesc. Întrăgă suita Metropolitului a fost primită în casele ospitale ale dlui deputat Petru Mihályi, fratele Escelenției Sale, în comuna Sarasău, care este numai o săritură de la Slatina, peste apa Tisei.

A venit apoi Esc. Sa Dr. Ioan Szabó Episcopul diecesan de Gherla, căruia aparține și parochia Slatina, însoțit de Revs. d. canonic Ioan Ivașcu, și mulți protopopi și parochi din diecesă.

Și-a venit din Logoș Ilustritatea Sa Dr. Demetriu Radu, tinerul și de toți iubitul episcop, care atâta dragoste reverențioasă a purtat în viață bătrânului său confrate de apostolie, acum repodat.

De la Oradea-Mare, reședința repodatului a sosit Il. Sa vicariul Dr. A. Lauran și canonicul Moise Nyeș, însoții încă de câți-va fruntași mireni.

Er de la Beiuș, locul favorit, așa zicând a doua reședință a iubitului arhieriu, a sosit afară de Revs. Al. Gera, afin al repodatului — Revs. d. director gimnazial Ioan Butean, Teodor Bulc, vicerectorul internatului Pavelian de băieți și părintele Ilie Stan, profesor catechet. Deputațiunea Beiușului a fost însoțită înse — și acesta e un moment frumos — de 20 băieți din internat și 12 fetițe, eleve a școlii și internatului marelui patron al școlilor. Acești tineri băieți și fetițe, — adevărate cununi vii la sicriul lui Pavel — au atras atențiunea tuturor asupra sa prin faptul, că aproape neconștient s'au rugat în genunchi

pentru bunul lor Părinte, care l-a părăsit trecând la cele eterne, dar le-a asigurat și lor și altor mulți totă Ingrigirea, câtă vreme vor învăța la școală.

Catafalcul, pe care s'a așezat sicriul s'a ridicat în biserica parochială din Slatina, o biserică de rară frumusețe, cu o poziție admirabilă care dominază de la înălțime, până departe valea destul largă a Tisei. Înăuntrul bisericii fu învățată în doliu. Sicriul, închis definitiv deja cu o zi mai înainte, era acoperit de cununi foarte frumoase, între cari se remarcă și una cu tricolor național românesc.

Eri dimineță la 8 ore s'a început în biserica acésta liturgia solemnă, celebrată pentru sufletul repodatului. A pontificat Esc. Sa Metropolitul, asistat de episcopii Szabo și Radu, și de canonicii Dr. Lauran, Nyeș, Dr. Hossu, Dr. Bunea, Ivașcu, Boros și archidiaconul din Sătmar Dr. Felician Bran. Sînja de diaconi o făceau preoții Ardelean și Mureșan, din Vașad (diec. Orăzii) Pe lângă acești concelebranți aș mai fost încă foarte mulți, 60—70 preoți și protopopi, îmbrăcați în ornate, cari înse nu mai încăpeau în altar. Liturgia a decurs solemn și impunător. Cântările le-a executat părintele Aron Papiu, profesor de cant în Blas, și în parte corul tăietorilor de sare din ocnele de la Slatina.

După liturgie sicriul a fost scos în grădina bisericii, sub cerul liber, unde la umbra arborilor mari din jur s'a început îndată prohodul. Cântările jalnice resunau duios peste tot jurul, peste moșiile Paveliane și până la Tisa, ca să le ducă departe cu sine. Era o privesc mărșă în jalnicia ce oferia. În jur era publicul, nu mare cum ar fi trebuit, dar distins. Tărani români din Slatina și jur, și domni mari din Sighet, și din depărtări. Toți acestia după obiceiul de aici aș sărutat crucea peste sicriul mortului. Când a început adecă a se cânta

„Veniți fraților să dăm mortului sărutarea din urmă“, atunci mitropolitul ținu crucea și rînd pe rînd venira toți, plecați peste sicriu să o sărute. După cler între cari și episcopul Meszlényi de la Satmar, cu 2 canonic, a venit îndată comitele suprem, însoțit de mulți reprezentanți ai diferitelor oficii din Sighet. Dintre inteligenții români am însemnat următoarele nume: Petru Mihályi, cu fi: Dr. Florentin, avocat, și Gavril, proprietar, Dr. Ioan Mihályi, fisc. comitatens, Basiliu Jurca, mare proprietar în Sarasău, Dr. Kiss, adv. Oradea-mare, Andrei Cosma, dir. „Silvaniei“ din Șimleu, Dr. Coriolan Pop, dir. „Bihorenei“ din Oradea-mare, etc.

Predica funebrală a spus-o Il. Sa Dr. Lauran. Cu cuvinte din epistola a-tului apostol Pavel (c. Evrei) a arătat arhieria lui Pavel, și cum și-a împlinit-o. Sfirșindu-se prohodul, sicriul a fost dus de noi în biserică, unde după deslegarea din urmă, rostită de Mitropolitul între lacrimi, sicriul a fost depus în cripta, zidită acum anume tocmai dinaintea altarului.

Tristul act s'a sfirșit la 12^{1/2}. La ora 1 d. a. s'a servit un prânz, „pomană“ în casele moșiei Paveliane din Slatina. Dintre arhierii aș participat Mitropolitul și Dr. Radu, apoi clerul și onorațorii, cam 100 persoane. La acest ales prânz n'au lipsit nici cuvîntări, în cari s'a celebrat memoria repodatului și actul funebral.

A vorbit întâiu Mitropolitul Dr. Mihályi, iubitul fiu al Maramureșului, ascultat cu multă dragoste de toți. În cuvinte duioase a celebrat Esc. Sa Metropolitul memoria lui Pavel, arătând cât de mare a fost el în fapte.

A vorbit apoi Episcopul Radu, cuceritor de inimă ca tot de una, mulțumind în urmă Esc. Sale Mitropolitului pentru că a alergat din așa depărtare, ca să conducă și să mărească solemnitatea înmormîntării.

FEUILLETON.

GLUMĂ AMERICANĂ.

— Ulr. Myers. —

Ceva nu era în ordine cu bărbatul ei, acésta o simția Dna Dolly Price deja de mai mult timp. Înfașurarea lui era schimbată, și când se credea neobservat, căde pe gânduri, și pe fața lui se ivi un nou de grijă, și de supărare. I-se părea Dnei Dolly, ca și când peste vila lor cea frumoasă de pe malul lacului Michigan, ar plâti un nor întunecos, din care la ori ce moment s'ar pute descărca un fulger de-astruos.

Georg Price era un „selfmademan“ de viață curat americană. Din scriitor simplu prin diferite speculațiuni istețe se avîntase până la starea de milionar. Dômnă Dolly pricea bine, că grijii comerciale apăsa pe bărbatul său, dar de ce natură ar fi acelea, nu pute pătrunde. În America nu-i dătină, ca bărbatul să facă femeii împărtășiri despre afacerile sale. Tôte lucrurile de speculă rămân afară din casă. În casă, cel puțin între membrii familiei, nici odată nu se vorbește despre negoț.

În a. 1872, când s'a întimplat acésta istorie adevărată, Dolly era o dômnă tineră de 25 de ani și măritată de cinci ani. Trei

copii, doi băieți și o fetiță, forma fericirea părinților, cari înși și trăiau într'o căsătorie foarte minunată. Price clădise tocmai calea ferată Nickel-Plate de la Buffalo până la Chicago și cea din urmă distanță tocmai se terminase.

De la festivitatea de terminare și de deschidere se întorse înse Price mai îngândurat, de cum fusese mai înainte, se încuia adese jumătăți de zile întregi în chilie sa de lucru și lucra până noaptea târziu. Trebuie dară că ceva nu era în ordine. Dolly se temea, că o primejdie mare amenința casa și fericirea ei, și se hotărî a cerca tôte, spre a se convinge despre acésta.

Vila lor în partea de cătră lac avé o verandă și în etagiul prim un balcon. Chiar lângă acest balcon un coperiș și sub acesta era chilie de lucru a bărbatului său. Chilie avé de-asupra un turnuleț de ventilațiune cu ferestri mobile pe de lături. Trecând Dna Dolly peste parapetul balconului, ajungea pe coperișul plan și prin deschideturile turnulețului pute să vadă sara pe întunec în chilie bărbatului său, fără să fie observată.

Dônă serî de-a-rîndul petrecuse Dna Dolly pe coperiș, spre a pândi pe soțul ei. Ea îl vedu preumblându-se ore întregi prin chilie ca un desperat, îl auți pronunțând cuvinte îndușite și suspinând, și sciea acum, că bărbatul ei cel altă dată așa de curagios își pierduse tôte energia și se afla într'o iritațiune bolnavă chiar.

Ceva trebuia să facă. Se duse jos și ciocăni la ușa chiliei de lucru.

„Cine e acolo?“ întrebă Price.

„Eu is, Dolly, trebuie neapărat să vorbesc cu tine George!“ zise tinera femeie.

„E dintre copil care-va bolnav? Eu is tare ocupat.“

„Lasă-mă în lăuntru!“ se rugă Dna Dolly așa de insistent, cât Price deschise ușa, dar numai după ce depărtase de pe masa de scris tôte hârtiile.

Dômnă Dolly își îndoi brațul pe lângă umărul soțului său. „George“, zise ea, „eu te-am pândit. Sciu, că te afii într'o poziție teribilă, care te apasă total. Te rog, spune-mi și mie. Eu is soția ta, is mama copiilor tăi. Téma și grija mă consumă. Nu mă mai lasă în nesiguranță. Ce este, ce mă amenință?“

Price căduse într'un fotel și se ulia încremenit înaintea sa. Apoi cu o hotărîre subită apucă mâna soției sale și-i zise cu voce tremurătoare: „Sermana mea Dolly, tôte ai să le scii. Eu is bancrot, ultima mea speculațiune a fost total greșită. La clădirea căii ferate Nickel-Plate, am întrebuintat nu numai tôte averea mea, ci am luat în dispunere și ultimul ban al creditului meu, tôte în așteptarea firmă, că Vanderbilt va trebui, să rescupere acésta cale, de ore ce concurează cu calea clădită de ei în sud, în jurul lacului Michigan. Acésta așteptare m'a înșelat. Vanderbilt a respins tôte propunerile mele de vindare și va ruina calea mea, introducând pe calea sa tarife așa de ieftine, în cât va răpi la sine tôte comunicațiunea. Mult într'o jumătate de an și eu is ruinat total și atunci

II. Sa Dr. A. Lauran a mulțumit arhierilor, în numele capitolului de Oradea-mare pentru onoarea ce au făcut episcopului său diecesan.

A vorbit apoi avîntat vicariul Barbulovici din Șimleu, și mulți alții, până ce s'a ridicat masa, la orele 4 d. a.

Ast fel s'au săvîrșit solemnitățile funebre, despre care pôte că alții vî ar puté scrie mai mult și mai detaliat. Eú însé m'am grăbit, ținénd la vorba: bis dat, qui, cito dat.

Inchin acest raport memoriei repusatului arhieréu pe care atît de mult l-am iubit.

D. la †.

VESTEA MORȚII.

În Orade, scirea morții a produs cea mai durerósă impresiune. Doi membrii ai capitolului latin s'au prezentat la palatul episcopesc spre a exprima regrete. Flamuri negre s'au arborat pe mai tóte zidirile publice.

Din porunca Maiestății Sale s'a spedit la Orade următoarea telegramă: „Din incidentul morții Escelenții Sale Domnului Episcop Michail Pavel, prea vrednicului Archiereu, Maiestatea Sa cesaro și regescă apostolică își exprimă condolențele cele mai sincere.“

Din tóte părțile au sosit telegrame și scrisori de condolențe.

Inteligența din Orade a trimis Capitolului o doioasă adresă de condolență și a decis ca în loc de cunună să facă o colectă de bani pentru masa studenților de la Blaș și Brad.

Necrologul dat de Vener. Capitlu oradan e următorul:

Capitolul Catedral greco-catolic de Oradea-mare cu inima înfrântă de durere, dar tot odată cu resignațiune deplină în voia nescrutabilă a lui Dumnezeu încunoscintéză, că

Vanderbilt capetă trenul pe o nimica tótă. Acest sfîrșit e inevitabil, pentru-că eú nu mai am bani de a mai adauge, ér el dispune de sute de milioane. Concursul va fi teribil. Datoria, ce va rămáne în spatele mele, se urcă la milioane, și de aceea e imposibil, ca eú să mă mai pot rehabilita vre-o dată. A trăi în miserie și a vé vedé în miserie mi-e imposibil. Numai o singură cale de scăpare mai este pentru mine, pentru tine și pentru copiii nostri. Dacă numărariul, ce-l mai am la dispoziție, drepturile asupra trenului, cu un cuvînt tot, ce mai are ceva valóre, le voi transcrie pe voi prin contract de donațiune făcut la notar, atunci voi stuteți asigurați. La tot cazul această este o înșelăciune față de creditorii mei, și eú cu un nume acoperit de rușine nu mai pot trăi, ci de bună voe mă voi despărți de viață.“

„Și tu cređi.“ striga Dolly, erumpénd în lacrimi, „că eú voi lăsa péta pe numele tóu? că nu-mi voi sacrifica ultimul filer, spre a lăsa rușinea de pe tine, chiar și mort de ai fi? Te rog George, gândește-te la mine, la copiii tóii! Lasă să le pierdem tóte, dar vină să trăim mai de parte la oaltă. Vom afla noi ajutor.“

(Va urma.)

Escellentissimul și Reverendissimul Domn

MICHAIL PAVEL

de Peteritye

Episcop diecesan greco-catolic de Oradea-Mare. Conte Roman, Asistente la Tronul Papal, Prelat domestic al Sfinției sale Pontificelui Roman, Consiliar intim de Stat al Maiestății Sale Ces. și Reg. Apostolice, Proprietar al Strălucitului Ord al Corónei de fer Clasa I., Cavalier al Str. Ord Francisc Josif I., Regeneratorul și al doilea Fundator al tuturor instituțiilor culturale diecesane, cel mai mare Binefăcător al Diecesei,

la 1 Iunie la 2 ore dimineța a adormit repentin în Akua-Szlatina, în anul 75 al etății, 51 al preoției, 30 al Episcopiei și 23-lea al activității Sale apostolice în fruntea Diecesei Oradiei-Marí.

Remășițele pămîntesci ale Archiereului plin de merite se vor astruce cu rit bisericesc în Sat-Szlatina Miercuri la 4 Iunie la 10 ore a. m., după celebrarea Sîntei Liturgii de părăstas.

Oradea mare, 1. Iunie 1902.

În vect amintirea Lui!

Luni dimineța a sosit în Blaș și încunoscintézarea oficiósă a Vener. Capitlu oradan, prin care se anunță, că înmormintarea se va face Miercuri la Szlatina în Maramurés.

Încunoscintézarea telegrafică e de următorul cuprins:

Oradea-mare 1 Iunie n. 1902. Episcopul diecesan Mihail Pavel, adormind astăzi în Szlatina, înmormintarea va fi tot acolo Miercuri dimineța la orele 10.

Înmediat Escel. Sa Mitropolitul a demandat să se facă preparativele de plecare și a chemat pe prof. Papiu să-l însoțescă.

Mergerea cestui din urmă s'a făcut la dorința expresă a regretatului Archiereu. Încă cu prilejul morții fericitului Mitrop. Vancea, Episc. Pavel asistând la înmormintare, i-a plăcut așa de mult cum a cântat Papiu, cât și-a exprimat dorința, să-i cante și la înmormintarea sa. Bunul nostru Mitropolit și-a adus aminte de faptul acesta și a ținut să i-l împlinescă.

La orele 9¹/₂ a ținut ședință și Vener. Capitlu și-a delegat pe canonicii Dr. Aug. Bunea și Dr. Vas. Hossu, ca să-l represinte la ceremonia funebrelă.

Escelența Sa cu însoțitorii săi a plecat din Blaș cu trenul de Luni de la amiază.

Miercuri dim. s'a celebrat la biserica catedrală requiem pentru repausul sufletului marelui Archiereu. A pontificat Ill. Sa dl preposit Ioan M. Moldovan, asistat de membrii vener. Capitlu.

La Gherla scirea morții s'a răspândit ca fulgerul în întreg orașul încă în dimineța aceea, și a produs în tóte cercurile orășenesci cea mai adâncă durere, de ore ce fiind ilustrul decedat ca Episcop aci în decurs de 6 ani, a captivat pe toți prin iubirea, afabilitatea și bunătatea inimii sale. S'a arborat stindard de doliu la reședința episcopescă, la seminariul teologic, la prepa-

randia diecesană și la casa magistratului orășenesc. — În 3 Iunie a plecat Escelența Sa Episcopul Dr. Ioan Sabo la Szlatina, ca să ia parte la înmormintarea marelui și neuitatului Archiereu, însoțit de Rvrs. Dn Ioan Ivașco, canonic, ca delegat din partea capitolului diecesan.

În ședința consistorială ținută la 3 Iunie s'a edat un cercular către întreg clerul diecesan, prin care s'a adus la cunoscintă acest cas prea trist, și s'a recomandat călduros, că toți să se róge pentru repausul sufletului defunctului Archiereu și fie care preot să celebreze o stă liturgie pentru odihna sufletului Lui.

În 4 Iunie s'a celebrat în capela episcopescă o sfință liturgie de parastas pentru repausul sufletului marelui defunct Archiereu. A pontificat Rvrs. Dn Alexandru Bene, canonic.

Duminecă dim. a ajuns și la Lugos durerosă scire. Ill. Sa Episcopul Dr. Dem. Radu a plecat cu cel cel dintăi tren la Szlatina.

Din partea Vener. Capitlu a mers la înmormintare Rsmul Ioan Boroș.

VOCI DE PRESĂ.

Regretele pentru pierderea îndurată de Biserica română unită, sint generale. Ziaria română deplânge această lovitură în articoli foarte elogiosi, pentru repausatul mare Archiereu.

„Gazeta“ în nr. de dto 3 crt. ocupându-se la loc de frunte de mórtea Episcopului Pavel scrie între altele următoarele:

Biserica română unită pierde în Michail Pavel nu numai pe marele său binefăcător, ci și pe unul din cei mai desinteresați Archierei ai săi care în vremuri grele a stat la postul său mult îngrijat de marile interese de esistență ale bisericii atît de mult dușmănite și amenințate.

A trecut Episcopul Pavel prin grele lupte și încercări în situațiunea dificilă, în care se află neamul și biserica română sub sistemul de guvernare ostil culturii noastre romănesci, dar omul nepărtinitor va trebui să constate, că, în ce privește mai ales cauza cea mare a independenței bisericii române unite și a autonomiei sale, Michail Pavel a observat o atitudine în tot de una leală și neșovăitoare în apărarea ei.

Toce mai în momentele acestea critice, ce le străbate poporul și biserica trebuie să resimțim o îndoită durere asupra pierderii unui suflet bun și înălțat peste patimile miei, peste egoismul și ambițiunile deșerte, a unui păstor sufletesc atît de binevoitor și desinteresat, cum a fost episcopul Pavel.

Faptele lui mărețe și neperitóre fie și rămână pildă vină și veclnic lucitóre pe cărarea generațiilor viitoare, pentru cări cu atăta dragoste a obosit și a păstrat tótă viața sa.

Binecuvîntată fie în tóte timpurile amintirea marelui Mecenate român Michail Pavel!

„Tribuna“ tot de Marți, dedică memoriei marelui Episcop, aprópe întregă fața primă, reproducénd biografia

scrisă de canon. Dr. Bunea în „Enciclopedia română“ și cele scrise de noi în suplimentul nr. 1 trecut.

În prim articolul său, ziarul partidului național scrie între altele:

În împrejurările grele, prin cari a străbătut poporul român în cele din urmă decenii, un prelat ca Michail Pavel a fost un adevărat dar dumnezeesc pentru noi.

Astăzi, când progresul popoarelor a luat un avânt atât de puternic, când lupta pentru existența națională este atât de înțepită și auevoiosă, numai aceia pot intra în luptă cu șanse de izbândă, cari sînt înarmați cu armele culturii, cari țin pas cu progresul timpului.

Și nimeni la noi n'a făcut în timpul din urmă atîta pentru ridicarea culturii naționale, ca episcopul Pavel.

Internatele din Beiuș vor vesti mărirea numelui episcopului Pavel, până când va exista numai poporul român în regatul Ungariei.

Și apoi încheie:

Suferit-a destul regretatul prelat până a fos în viață, pentru că și-a iubit poporul, al cărui fiu credincios a fost până la moarte. Cine nu scie de vandalismul din Oradea, când cu ducerea memorandumului la Viena? Nimic nu l'a putut înse abate pe episcopul Pavel de la calea, pe care a apucat deja din tinerețele sale. Dumnezeu, care îndreptăză destinele omenirii, l-a răsplătit nobleța inimii și a caracterului, ridicându-l din simpl băiat de țaran, până în înalta treptă a episcopiei.

Er națiunea română, pentru care atât de neobosit a muncit o viață întregă, va pronunța cu cea mai mare evlavie numele de Pavel și va ști să îl fie recunoscătoare în tot de una.

Memoria episcopului Pavel va trăi vecinic în inimile Românilor; dar va trăi și în faptele sale neperitoare, căci dacă cineva altul, episcopul Pavel fără îndoială și-ar fi putut lăsa drept epitaf cuvintele lui Horaț: „Exegi monumentum aere perennius.“

„Tribuna poporului“ de la Arad scrie următoarele:

Din Oradea-mare vine sgudnitorea scire, că P. S. Sa Episcopul greco-catolic Michail Pavel a încetat Duminecă dimineața la orele 7-20 din viață în Slatina, locul său de vilegiatură și băi.

Înaltul prelat era dus la Slatina de mai multe zile și era de alt fel deplin sănătos. Duminecă dimineață se simți înse rău și spuse celor din serviciul său să cheme preotul pentru a-l împărtăși cu sfintele taine. Pe când a sosit înse preotul, n'a găsit de cât corpul rece al celui ce fu numai căldură și bunătate, a mecenatului fără păreche în istoria bisericii gr. cat. române, a prelatului care era încunjurat de iubirea și stima, nu numai a eparchioților săi, dar a tuturor Românilor, după cum trecere mare avea și înaintea concetățenilor noștri maghiari, a guvernului și Tronului.

Numele lui Mihail Pavel se va înscrie cu litere de aur în istoria poporului român. Agonișela unei vieți laborioase, el a închinat-o întregă pe altariul culturii. Cât va trăi neamul românesc, se va vorbi de pioșele așezăminte susținute din fundațiunile lui Mihail Pavel.

Nu-s decât puține zile, de când el își serbase jubileul de jumătate veac a activității sale la altar. Îl încunjurăse iubirea și devotamentul tuturor Românilor, er din partea Tronului încă a fost împărtășit de mare distincțiune.

Regretul sincer al tuturor acestora îl însoțesce în mormint.

Fie-l țărina ușoră și memoria binecuvîntată!

„Drapelul“ din Lugos, scrie în fruntea foii următoarele:

Duminecă dimineața ne-a sosit trista veste, că P. S. Sa Episcopul greco-catolic al Oradiei-Mari Michail Pavel de Peteritye a adormit în Domnul la Slatina în Marmatia, unde se afla spre recreare la baia sa favorită.

De abia au resunat ultimele sunete ale jubileului de 50 ani al preotiei, și eată pe neașteptate stinge cruda moarte firul vieții iubilantului, de la care am așteptat încă cu drept cuvînt fapte mari întru mărirea lui Dumnezeu și fericirea poporului încredințat păstoririi lui.

Măne dimineața la orele 10 va fi așezat defunctul la Slatina spre vecinică odihnă.

Fie-l somnul lin și memoria eternă.

Un suflet nobil a trecut la cele eterne, o inimă caldă românească a încetat de a mai palpita. De unde să luăm cuvinte pentru a exprima nemăsurata durere, ce cuprinde biserica gr. catolică română în aceste zile de grea cumpănă?

Fire blîndă și darnică a fost defunctul episcop. Iubitor de liniște și pace, a trăit retras, înscrinându-și numele în istoria neamului nostru prin mari acte de binefacere. Instituttele mărețe de la Beiuș sînt legate de numele lui.

Fie-l memoria binecuvîntată.

Tot așa „Familia“, „Poporul român“, „Activitatea“, „Controla“, și toate foile magiare, scriu elogioși articoli întru memoria lui, numi „Telegraful român“ înserază mărtea Episcopului Pavel, ca o simplă notiță între „noutăți“.

În nr. viitor vom reproduce un remarcabil articol, publicat de distinsul prof. N. Iorga în „Epoca“ din Bucuresci.

„Agitație“ — „statarîu“ — sau ce? Am pomenit în numărul trecut, că dl Tokos, marele apărător al statului maghiar a citat la sine pe câțiva profesori, acușati, că au agitat cu prilejul maiialului studenților, îndemnând, pe elevi să cânte versuri agitatorice și să porțe treșcolorul.

Profesorii s'au prezentat fiind însoțiți de distinsul nostru avocat Dr. Iuliu Maniu.

În numele celor acușati avocatul declară, că acușarea e nefundată, profesorii își cunosc datorința de a supraveghia tinerimea și nu se simt obligați a da samă de faptele lor, de cât superiorității lor, care e Mitropolitul.

Dl Tokos în fața acestei declarații hotărîte, n'a mai scint ce se zică, de cât că a dresat un proces verbal, ce i l'a dictat avocatul și de o cam dată afacerea s'a terminat. Zic „de o cam dată“ de ore ce zilele acestea ziarele magiare au și început

a scrie de profesorii și studenții agitatori din Blas, cerend ca Ministrul să ordineză cercetare contra lor. Nu încape îndoială, că valurile șovinismului pornite de la Blas, vor fi la Pesta ca muniții de marți și înfiorătoare.

Góna contra portului național continuă, ar crede omul că sîntem sub „statarîu“. Joi, au fost recunirați la Blas 20. gendarmi, cari umblau ca în vreme de reșmeriță pe stradele Blasului, bágând gróza în pacinicii țărani cari veniseră la tirg.

Are cunoscința dl Vicecomite de comediiile acestea, ce le fac slujbașii D-sale din Blas? și n'are cumva de gînd să-i aducă la ordine? ori dóră s'au făcut cu aprobarea D-sale?

Nu-i vorba, trăim în epoca libertății.

Corespondințe.

Controla în școlile noastre.*)

Archidieceșă, 19 Maiu 1902.

În prețioasa „Unire“ Nr. 19 Dl A face unele reflexii la articolul meu publicat în aceeași foie Nr. 3 a. c.: sub titlul de mai sus.

De ore-ce chestia e de intreres mare dați-mi drept să răspund și eu la unele reflexiuni de ale lui.

După ce dînsul întâiu îmi pune întrebarea „care corporațiune are atăția controlorii cât școlă noastră?“ răspund și eu întâiu aceleia. Tote corporațiunile de stat și administrație chiar și ministrii constituționali, — nefind acestia de aceeași categorie cu școlile noastre, nu îi voi aduce de exemple, ci îi voi face atent pe Dl A. la școlile noastre medii, elementari și preparandiali pe cari zi de zi le controlează directorii și superiorii ecleziasticii, și dacă acele nu-i sînt de ajuns îi recomand școlile elementari rom. cat., cari să viziteze pe fie care an chiar de episcopii lor cu ocazia confirmării, apoi fie care diecesă are inspectorul diecesei.

Alt cum tocmai controlorii cei mulți, pretind nouă controlare a școlilor noastre, pentru că controzele exerciate de oficialii administratori, începnd de la jude până la inspector, pun școlile în o poziție excepțională grea.

Căci care e scopul acelor controlări, dacă nu vîrîrea în școlă a unui spirit contrar, scopului ce îl urmărește biserica și neamul nostru, presionarea învățătorilor, ca să fie organe de instrăinare a copiilor de limba lor și aservirea învățătorilor la poziția de slugi plecate a stăpînirii, ce urmărește magiarizarea noastră.

*) Chiar primim o lungă corespondință din Lupóia, în care se aduc grave invinuirii învăț. Petru Bădescu, că nu ține regulat prelecțiunile și că cu ocazia esamenului anual n'au fost de față de cât 3 băiași și 5 fete, cari n'au scint nimic. Corespondentul nostru întrebă, că nu e păcat de moarte, ca un ast fel de om să iefe 300 fl. și să nu cunoscă nici un spor? În același timp aduce laude fostului învățător Teodor Stoia, care a făcut, de toți copiii sciași ceti și scrie. Învățătorul Bădescu — scrie coresp. — în fie care săptămână aprópe páreace poporul la inspectorul scolaric.

Casul acesta l'am comunicat aici, pentru că e o potrivită ilustrare a faptului, că nu edificial face școlă rodnică și simpatică ci învățătorul, de la hărnicia căreia atrnă toate cele alalte.

Ei bine acum, ce va da curaj, bărbăție și impuls de a sta față cu presiunea învățătorului, ca încurajare și îmbărbătare provenită prin un controlor eclesastic înalt și vizitarea deasă a școlii din partea vizitatorilor școlari, ca organele aceluia dignitar înalt?

Da nu numai controlorii cei mulți, ce urmăresc scopuri contrare școlilor noastre, ci chiar și defectele menționate de dl. A. ca cauză a stagnării progresului, solvirea neregulată a salariului docental și lipsa de recușite încă reclamă o controlă mai bună.

Pentru că venind poporul în atingere mai deasă cu inspectorul diecesan și vizitatorii școlari, vădind interesul viu ce îl are biserica față de școlă, s'ar însufleți și ei pentru ea, și mai ușor s'ar îndupleca a face fonduri pentru ajutorare cu recușite și asigurarea regularității solvirei salariului docental.

După ce am documentat necesitatea controlării din dovedile aduse contra dl. A. voiți trece la unele afirmațiuni a dînsului, cari ce e drept nu sînt îndreptate contra opiniunilor mele, dar le aduce dînsul înainte. Acele sînt scoterea salariului cu aruncurile comunale și critica făcută la examen.

Ce privește prima afirmație, răspund: Scoterea salariilor regulat cu aruncul comunal nu va fi nici odată, pentru că lipsa de bună voință a organelor administrative față de caracterul școlilor noastre e de așa natură, de ei, cu scoterea salariului agită contra școlilor, învățătorului și a tuturor superiorilor școlii; ei urmăresc scopul ascuns de a înstrăina poporul de școlă, și nu scoterea salariului, apoi restante sînt și la ei destule, acele nu sînt harnici a le delătura.

Er ce privește criticele de la examene, eu le consider de nesce lucruri foarte folositoare și de lipsă, odată, pentru că fiind câmpul instrucțiunii foarte vast, învățătorul are lipsă de o proprie perfecționare, ceea ce mult o ajută critica de la examene; a doua, pentru că ea este un mijloc nespuns de bun în a excita emulațiunea și îndemnul.

Aceea nici de cât nu detrage, ci scote la lumină osteneța și o împărtășește de recunoștință publică.

Obiecțiunea, că vădind pruncii publice mare să rușinează și plîng — e ridiculă. — Pentru că nu numai nu se rușinează și plîng, școlarii cărora li s'a propus bine și știu materia propusă, ci sa bucură, că au înaintea cui se prodnce. Vezi bine, dacă învățătorul îndată ce așeză pruncii în școlă să duce aci la notariul să-l scrie, aci la judele să-l facă o listă de segregare etc. er când se reîntorce la școlă de multe ori îi bate sau vorbește reștit, aceia de sigur nu vor răspunde cu curaj la examen ci vor și plînge de nu vor putea răspunde.

Dar cine e de vină? publicul? copilul? sau învățătorul? care ne controlat, n'a propus cum se cuvine?

La afirmarea din urmă, că numai neîncasarea regulată a salariului e cauza stagnării progresului, răspund că e cu mult mai mare lipsa de progres ca încasarea regulată, și că de multe ori aceea e numai o urmare naturală a lipsei de progres; bietul țaran nu dă — nici executat, — căci zice el, că îi dă numai în cinste. Vobersc și eu din propria experiență.

† BASILIU RĂȚIU.

Marți dim. în zorii de zi, clopotele catedralei vesteau reîntorcerea acasă a de toți iubitelor rector semin. Basiliu Rățiu, fostul vicariu al Făgărașului.

Cântecul doios a tinerilor clerici, cari îl însoțiau, ne spunea, că Bas. Rățiu nu se reîntorce de la spitalul din Sighișoara, spre a-și continua viața rodnică și plină de fapte umanitare, ci trupul lui rece și fără viață revine, spre a fi așezat la vecinul repaus între cei ce l'au iubit și prețuit.

Dus la Sighișoara pentru căutarea sănătății, mure Duminecă d. a. la 3. ore în al 65. an al etății și 32 al preoției.

Mărtea „nenei Lica”, — cum îi ziceam cu toții, — atunci când inimile tuturor erau cuprinse de jalea pentru decedarea Episc. Pavel, a fost o nouă și dureroasă lovitură pentru noi. Bărbat onest, muncitor, simpatic, cu dragoste de biserică și neam, lăsând vii regrete și la Reghin, unde a fost protopop 4 ani și la Făgăraș, unde a lucrat 10 ani pentru binele și înaintarea poporului, din puținele sale venite a adunat cu cruțare și a jertfit cu mână largă în folosul instituțiilor naționale. Membru fondator al mai tuturor societăților noastre, Basiliu Rățiu lasă și la mărtea sa o avere de aproape 20 mil cor. mai totă fundațiune.

Trupul lui readus de la Sighișoara a fost așezat pe un frumos catafalc în biserică catedrală. Două corone, una din flori naturale de la colegii din seminar și una din flori artificiale, de la teologi, acopereau frumosul sicriu de metal. Clericii seminariilor îi cetiau în continuu și în continuu veniau să se roge pentru sufletul lui prieten și cunoscut.

Marți d. a. i-s'a făcut înmormîntarea demnă de el, pontificând Ill. Sa Dl. preposit I. M. Moldovan, asistat de Rsmii canonici S. P. Mateiu și Gavriil Pop, de prof. German, Popescu și Emil Viciu, de capelanul Blașului Iuliu Nistor, și lectorând doi clerici. Au cântat prof. Nic. Ionaș și corul clericilor, sub conducerea distinsului tiner Aurel Popovici. Cuvîntarea funebrelă a ținut-o prof. de teologie Dr. I. Sâmpălean, care a schițat viața plină de activitate a decedatului; la grăpă a rostit un scurt adio clericul Sever Frățilă, în numele colegilor săi. A asistat elevii de la toate institutele de învățămînt.

Odihnescă în pace!

Noutăți.

Din diecesa de Orade, Ill. Sa Dr. Aug Luran a fost ales vicar capitulan pe timpul veduviei scaunului episcopesc.

Noul vicar al Năsăudului. Dumineca e introducerea noului vicar al Năsăudului, Rsmul Domn Ciril Deac, fost vice-protopop în tractul Budacului-român. Nou denumit vicar a fost un an profesor suplent la gimnasiul din Năsăud, apoi a administrat parochia Șietul, er de la a. 1893 a administrat și oficiul protopopesc în tractul Budacului-român. Noul vicar e cunoscut înaintea tuturor ca un preot zelos, energic și cu multă interesare față de cauzele bisericesci, scolastice și naționale.

Fond cultural. Conducătorii fondului pentru ridicarea unei școle de fete în Cluș și-au ținut zilele acestea adunarea sub presiunea dlui Dr. Ales. Vajda-Voevod. Din raportul prezentat cu acel prilej se vede, că la finea anului averea fondului a fost

de cor. 23716-19. la cari se mai adaug cor. 7808-78 pretensiuni duble. Banca „Vlădeasa” a dăruit acestui fond suma de 10 cor.

De la universitatea din Cluș. Cu prilejul închierii anului școlastic la universitate s'au împărțit și premiile pentru diferitele lucrări. Au fost premiați dintre Români Iustin Nestor, jur. II. (fiul prof. Silv. Nestor din Blas) pentru lucrarea în limbă română și Aurel Gaja, filoz. I. (fiul preotului nostru din Șomfalău) pentru deosebită sîrguință.

În memoria Mitropolitului Vancea. Dumineca trecută, după S. liturgie elevii din Convictul mitrop. Vancean, au aranjat o frumoasă festivitate în memoria marelui fondator. Sala frumos decorată cu flori și frunze, ave pe părilete din fund portretul Mitrop. Vancea, er de desupt între flori se zărea bustul aceluiași. Pe părilete de lături erau tablourile neuitărilor Daniel-Dănuț, (pictat de prof. Flaviu Domșa) și br. Urs de Margine, cari au lăsat sume mari în favorul internatului. Urma apoi chipul Mitrop. Mihályi. La această festivitate, a luat parte Escel. Sa, Ilustr. Sa Dl. I. M. Moldovan și Dr. Vas. Hossu, canonicii: Dr. Aug. Bunea și Dr. Is. Marcu, profesori, dame și numeros public. Programul foarte bine executat a fost următorul: 1. Marșul Internatului, de Iacob Murășan, esec. de orch. Seminariului jînimel. 2. Mitropolitul Dr. Ioan Vancea, disertație de Traian Pop, maturisant. 3. Vîntul suflă de la ost **, esec. de corul Sem. jun. 4. Memoria Mitropolitului Vancea, odă ocașională de E. Sabo, decl. de Sever Erdélyi, maturisant. 5. Polca franceză, de Ivanovici—Blidariu, esec. de orch. Seminariului jînimel. 6. Isten, de Kemeses Ferencz, decl. de Ioan Pop, stud. clasa a VII-a. 7. Amintiri de peste Olt, de Elinescu—Blidariu, esec. de orch. Sem. jun. 8. Der Rauber und das Crucifix, de Robert Prutz, decl. de Iuliu Hossu, st. cl. VI-a. 9. Hora Plăia, de G. Dima, esec. de corul Sem. jun. 10. Viorica, valse de I. Blidariu maturisant, esec. de orch. Seminariului jînimel. 11. Conștiința, de Vasile Pogor, decl. de Alexandru Rus, student cl. VII-a. 12. Marșul Eroilor, de Stunz, esec. de corul Sem. jun. 13. Marș final, de Iacob Murășan, esec. de orch. Sem. jun.

† Patriciu Barbu. Biserica noastră a suferit o nouă pierdere prin mărtea avocatului Patriciu P. Barbu din Reghin, proprietar, direc. executiv la „Mureșana” și membru al directoriului fundațiunii Șulțane. Distinsul fiu al bisericii noastre a murit Joi în 5 crt. la 3 ore dim. după un morb scurt în al 62 an al etății și 2 al veduviei. Repausatul a fost născut la Galtin în comitatul Alba inf. a studiat la Alba-Iulia și la Blas, er după absolvirea gimnasiului a terminat academia de drepturi din Sibiu. A fost 7 ani funcționar judecătoresc și apoi a deschis cancelarie de avocat așezînduse în Reghin. A lăsat după sine frumoasă avere, pe care, după cum am înțeles a lăsat-o pentru scopuri umanitare.

Fie-i țărina ușoară!

Petreceri. Reuniunea femeilor din Bucium-șesă invită la petrecerea de vară ce o va aranja în liber Lunii în 16 Iunie n. 1902 (a doua zi de Rusaliu), la cas de timp nefavorabil în ospătărie. Venitul curat este destinat pentru fondul Reuniunii. — Tinerimea română din Cetate-de-baltă și jur, invită la petrecerea de vară, ce o va aranja Lunii în 16 Iunie (a doua zi de Rusaliu), în hotelul de acolo. Venitul curat va fi destinat în favorul bisericii de acolo. — Tot atunci va aranja și Reuniunea pompierilor voluntari din Blas îndatinata petrecere în grădina „Comșa”, eventual la Otetul „Univers”.

Neorolog. Dr. Botz Elek, avocat în loc a repausat Vinerii în 6 crt. după lungi și dureroase suferințe. Rămășițele pămîntesci au fost transportate Sâmbătă la Aiud.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente

din

Începuturile Bisericii române.

(Continuare.)

§. 2. Perioada bulgară.

Sumarul: Bulgarii își supun Dacia Traiană. Întărirea lor asupra Românilor. Prinșorii din imperiul propagă creștinismul în țara lor de la Dunărea de nord. Boris, — se supune patriarhiei grecesc. Introducerea limbii slavone. Întărirea acestor măsuri asupra Românilor. Tradiția română despre Papa Formos. Introducerea alinică a liturghiei slavone între ei. Primatul bulgăresc peste Români.

Bulgarii, un popor de același neam cu Avarii, își aveau primele locuințe cunoscute pe la Volga de jos, și de acolo venind mai spre apus, făcură încă pe timpul Gepizilor, la 495, o incursiune peste Dunăre în Iliric; de atunci au rămas nisece musafiri foarte periculoși pentru imperiul bizantin, infestându-l adesea în unire cu Slavi și Avari.¹⁾ În acest restimp, Bulgarii ocupaseră și Basarabia între Prut și Nistru, dar, nefiind numeroși, erau încă sub stăpânirea Avarilor. De abia la 634 ei se desfăcură de aceștia sub un duce Cubrat, și cu această ocaziune își supuseră și Dacia Traiană.²⁾ Este probabil, ca ei să fie primită această țară ca feud nominal de la împăratul Heraclius, de ore ce Cubrat a căpătat titlul de „Patricius romanus” în calitate de aliat al imperiului, sistem, prin care se păstra măcar aparența unei dominațiuni romane asupra Daciei Traiane, la care împărații nu renunțaseră nici când de drept.³⁾ De altminterlea se știe, că în aceleași raporturi de federație s'a dat ca feud Dacia Traiană Goșilor și apoi Gepizilor. Fiul lui Cubrat, Asparuch, cuceri în 679 Bulgaria de astăzi, unde își puse centrul puterii sale; el domnia ast fel asupra unui stat cuprins între Nistru, marea, Balcanii și munții Metalici din Ardeal; ér un secol mai în urmă, pe la 797, Bulgarii luând de la Avarii exterminați și regiunea între Transilvania și Tisa, toate țările locuite de Români erau sub stăpânire bulgară. Numai că micul popor nu era în stare să ocupe acest teritoriu, pentru el prea întins. El dispăre de aceea între Slavi din sudul Dunării, ca Francii între Galo-Romani și nu lasă altă urmă a energiei sale fenomenale, de cât o viguroasă organizațiune politică și numele său.

Întărirea Slavilor în Dacia Traiană a constat în formarea etnică a națiunii române; întărirea Bulgarilor i-a dat o organizațiune politică. În adevăr, coloniștii lui Traian, refugiați în munți, perduseră ori ce idee asupra sistemului de guvern roman, și de abia în secolul al 9-lea reapar în istorie sub un regim de stat — bulgăresc. Ast fel este împărțirea țării în cnezate sub ocărnuirea unor cneji, ast fel nobilimea militară sub numire de boeri, ast fel instituția voevodatelor, ast fel înființarea contribuțiilor

sub nume de „bir”.⁴⁾ Dominațiunea bulgară în Dacia era atât de puternică, în cât mai că nu se pomenesce în vre-o trei vécuri de cât despre Bulgari și Bulgaria, chiar și în Dacia Traiană.

Întâia scire religioasă, ce ne-a rămas despre Bulgari, este cea cu captivii de pe la 812. Într'o năvălire în Tracia, Bulgarii sub Crum luaseră chiar capitala ei cu asalt, și duseră cu dinșii peste Dunăre o mulțime de prinși. Între aceștia se află: Manuel, episcopul Adrianopolii, George, episcopul Debelului, Leone, episcopul Niceei (în Tracia), un alt episcop Petru, un preot Parod, 2 tribuni, Ioan și Leone, apoi creștinii Gabriel și Sioniu, cu 377 alți și încă mai mulți. Aceștia începură a propaga evanghelia între Bulgari și „aruncară semința învătăturii creștine prin Bulgaria.” Mortagon, urmașul lui Crum, ridică pentru acest poselitism o persecuție în contra creștinilor, cu care prilej toți cei numiți muriră morțe de martir pe la 818. O parte dintre captivi isbuti înse a scăpa pe o flotă, ce o trimiseră Bizantinii la Dunăre, căci între acei nenorociți prinși se află și câteva rude împărătesc.⁵⁾ Înse, după vorba lui Tertulian, „sângele martirilor, semința creștinilor.” Ducele bulgar Boris este boțezat la 864, naș fiind împăratul bizantin, și fanatismul religios de până acum în contra creștinismului se întorce împotriva păgânismului. Grecii făcură puțin pentru convertirea Bulgarilor. Ei nu trimiseră un episcop, nici chiar destoi preoți; ereticii și șariatani aduceau poporul în o zăpăcăală desevirșită.⁶⁾ Îndemnat de aceste motive și dorind să aibă un patriarh special pentru țara lui, Boris se adresă către Papa Nicolae I-ul. Acesta se grăbi a-i trimite mai mulți preoți și doi episcopi; unul din aceștia Formosus, dobândi într'atât simpatia ducelui bulgar, în cât fu cerut cu dtrjie de primat; când se refușă cererea, Boris se infurie, goni tot clerul latin, și se adresă la al VIII-lea conciliu ecumenic din Constantinopole, la 870, pentru regularea situațiunii sale bisericesc. Firesce, că se decise supunerea țării stăpânite de Boris sub patriarhia bizantină, acordându-se imediat un arhiepiscop grecesc cu numeroși preoți, și decretându-se vre-o 10 episcopii. Nu trecură înse 15 ani, și lucrurile luară o față cu totul neașteptată. Pe atunci murise în Moravia s. Metodiu, care introdusese acolo liturgia slavonă. Opoziția, ce o suferise el din partea clerului latin, ajunse la culme după morțea sa. În sffrșit limba slavonă se desființă în Moravia, ér învățaceii s. Metodiu fură nevoiți să fugă. Este foarte probabil, că dascălul lor să fie fost pe la 860 în Bulgaria, unde cunoscuse pe Boris și contribuise puternic la conversiunea sa. Aducându-și aminte discipulii săi de această împrejurare, ei se refugiară în număr considerabil în Bulgaria. Aici fură primiți cu brațele deschise și în curând introduseră,

cu ura în contra Latinilor, liturgia slavonă în tot cuprinsul țării bulgăresc, în dependență de patriarhia Constantinopolii.

Tôte aceste peripeții, au avut ele ore o întărirea asupra poporului român? De sigur. El a trebuit să îndure cu totul aceeași sorte religioasă, ca și neamul dominant slavo-bulgar. „Dependența politică de imperiul bulgar a avut de urmare, bine înțeles, și dependența Românilor din nordul Dunării de Biserica bulgară.”⁷⁾ Până acum, Dacia Traiană era, după cele expuse, sub patriarhia apusului. Dacă ea se găsesce în urmă desbinată de dinsa și trasă în schisma orientală, acesta nu se putuse alt fel, de cât fiind sub patriarhia grecescă. Ei bine, pentru întâia ore, în 870, această patriarhie și-a putut exercita jurisdicțiunea asupra poporului român, supus cu desevirșire celui slavo-bulgar, și de abia încreștinat în totalitate.

Tradiția populară a Românilor știe foarte bine, că de aici și din această vreme datază desfacerea Bisericii lor de cea latină. În adevăr, cronica anonimă a Moldovei, scrisă pe la 1504, ne zice „că străbunii Românilor numiți și Vlahi, s'au despărțit de Latini, când Formos Papa au trecut de la pravoslavie la latinie.” Acest Formos Papa nu este alt cine-va, de cât episcopul Formosus, fost la Boris pe la 866 și devenit papă între 189 și 896. Ca la toate tradițiunile populare, avem și aici adause și modificări legendare; dar este cu neputință, a nu deosebi în dată fondul istoric. „Tradițiunea noastră despre despărțirea Românilor de Latini sub Papa Formosus, tradiție învederat bisericescă, se raportă la deslăpirea noastră de biserică română sub Boris în anul 870, când episcopul Formosus (devenit apoi papă) părăsi Bulgaria, după ce Boris se întorse la biserică grecescă. Până atunci ritul latin a fost dominant în biserică noastră dependentă de Roma.”⁸⁾

(Va urma.)

II.

Postul și medicina

sau

Ascetica și therapia.

(Continuare.)

Însemnătatea fiziologică a substragerii mâncării.

Gradul de rezistență a singuraticilor indiviđi față de micșorarea cantității alimentelor și a schimbării modului de trăid, este determinat de celeritatea mai mare ori mai mică a schimbării materiilor în corp. Fiziologia comparativă ne arată destul de clar, cum-că și la creaturile animalice se observa divergință mare în respectul capacității de a trăi fără nutremit. Șerpii trăesc luni întregi fără nutremit; testosele ani întregi, pe când de es. sobolul abia 3—4 ore.

¹⁾ Onciul, Originile, pag. 136.

²⁾ Onciul, Originile, pag. 138—9.

³⁾ Onciul, Originea, pag. 135. Xenopol I. c. vol. I, pag. 465.

⁴⁾ Acta Sanctorum, vol. III, Paris 1868, pag. 54—56, pe 22 Ian.

⁵⁾ Hergenröther, Photius, vol. I, pag. 605.

¹⁾ Xenopol I. c. vol. I, pag. 392—3.

²⁾ Xenopol I. c. vol. I, pag. 403.

³⁾ Onciul, Teoria I. c. pag. 331.

În ceea ce privește nșurința de a posti, foarte cu greu se poate face asemenare de es: între locuitorii din Sahara, cari sînt în stare de a se îndestula mai multe zile cu ceva pîne de orez și cu câte-va smochine și între un servitor sau muncitor din Tirol, care condiționează în contractul de lucru ori serviciu câte 4 mîncări pe zi. Și de tot sînt rări aceia, căror chiar preceptul cel mai blînd și concesiv a bisericii apusului să nu le facă greutate, pe cînd unii, fără a se pute observa ceva schimbare fiziologică, postesc zilele săptămîneli mari cu strictețea praxei montanistice.

În privința capacității de postire, e de știut, că nu tot de una ómenii cei mai tari trupesce, pot suporta abstinența sau postul, ci în cazurile cele mai multe, e constatat, că chiar indivizii de construcție mai debilă, îi suporta cu mult mai ușor, ca și cum aceștia ar avé o voință mai firmă.

Pruncul, în corpul cărora schimbarea materiilor e supusă la un proces rapid, cu greu vor pute suporta ajunul ori postul, și capabilitatea lor de rezistență stă în proporție inversă cu etatea lor. Muierile în genere sînt mai tari în postire de cît bărbații, și acesta se explică din împrejurarea, că muierile față de bărbații sînt mai puțin pretensive în ale managiului, adecă sînt mai moderate și au o nșurință mai mare într-a se acomoda în subtragerea alimentelor.

Tot pe acesta cale se explică, pentru ce ómenii bîtrîni pot mai ușor posti, de cît cei tineri.

Apoi cum-că dedarea mai desă și deprinderea încă contribuiesc în mod esențial de a modera reacțiunea organismului față de pofta de mîncare, o știe ori și cine, carele a făcut încercări de abstinență asupra corpului său, și pe lângă aceste avem documente vii în membrii acelor orduri, cari ca și Cartusianii și Trapiștii susțin o normă strictă ascetică în totă viață.

Reacțiuni psihice.

Simptómele, ce se nasc și se observă mai cu samă la cei nededați cu postirea mai îndelungată, încă sînt varii, după cum subtragerea alimentelor e restrînsă de la alimente tari și de la beuturi nutritive și întăritore, sau și de la beutura de apă.

În cazul ultim se ivesc cu mult mai curînd și mai clar simptómele cele mai grele așa numite a „inanițiunii“. Casuistica medicalo-judiciară înregistrează o sumă mare de cazuri de mórte prin fóme, din cari e constatat, că prin subtragerea beuturii de apă, mórtea cu 50% întră mai curînd, de cît la cei ce în abstinență de la alte alimente se pot bucura de a bé apă.

Cel dintîi inconvenient și ispitire cuprinde pe postitor sau ajunător pe la órele, în cari el în alte zile e îndatinat a mîncă la timp; acest simțămînt e fómea. Fómea nu e alt ceva, de cît un sentiment nedescrictibil în stomac și în muschii de descompunere și măcinare; după aceste în cavitatea stomacului se simt niște dureri; ce une ori devin mai nesuportabile. Starea fizică se schimbă, și pe cînd la unii întră o depresiune psihică, ce nu stă chiar în proporție dréptă cu timpul cel scurt, în care nu au mîncat, la alții din contra se

arată o iritare ușoră, devin mai vorbăreți și neliniștiți, cercînd pe aceste căi a uita de fóme.

Chiar faptul, că la anumiți postitori, întreg sistemul nervos devine mai iritabil, cugetele curg mai repede, puterea reprezentativă a fantasiei e mai abundanță în colorii și mai plastică, ne dă espicare, cum postul e un mijloc de a face pe om mai susceptibil pentru impresiunile religioase și de a da un avînt mai mare spiritului său spre rugăciune și meditațiune. Acastă stare sufletescă, prin post mai îndelungat și mai des augumentându-o prin o deprindere de lectură pie și impresiunii religioase, conversațiuni și predică, prin acte de același colorit — se poate desvolta în estas formal, care deși e un pericol pentru întregitatea psihică a celui ce se află în acest grad de dispoziție, totuși respectivului îi subministrează pentru acele momente, o plăcere esepțională intelectuală, ce cumpănesce mai tare ca ori și ce altă plăcere corporală. E de remarcat în aceste împrejurări o inclinațiune permanentă de o anumită conturbare sau narcotizare a simțurilor, ce se poate aseména cu efectul provocat de narcose, chiar cum se vede la orientalii ce gustă prea mult opiu sau extract de cânepă numit: hașiș. Acest grad de perturbare mentală-sensitivă în multe cazuri devine ca o iluziune, ér la cei ce ajună timp de mai multe zile se observă o predispoziție spre halucinațiuni. De aceste simptome sînt atacate și vederea și auzul în anumită măsură.

Rennumitul medic Stóhr enareză în memoriile sale din praxa medicală, că a avînt în tractare un tînér, care prin ajun des de câte 36—48 óre și prin petrecerea în chilia întunecósă, era capace de a-și face după plac iluziuni de auz și vedere; o față albă de masă pe care a desemnat în felurite moduri, și o acăta acuși în un unghiú, acuși în altu, îi ofería materie de deosebite plăceri de iluziuni.

Simptómele inanițiunii sau fómei.

Omul, prin dedare la post și ajunuri mai dese este în stare de a face să amuțescă pofta stomacului nesătos, și încă cam după un timp de 16—18 óre; apoi continuarea ajunului pe a dóua zi următoare e însoțită de mai puțin greutate subiective de cît ceea din ziua primă.

Acastă sensibilitate redusă, e urmarea necesară a debilității, la care e supus prin continuitate întreg organismul, fiind că massa corpului începe a scádé mai tare cum și greutatea lui, și deși mai de aproape părțile grase au a suporta întîi loviturile acestui proces de topire sau descompunere, dar mai tîrziu devin tot mai aparente conturbările în funcționările fiziologice prin îngrășarea internă din sînge și aceste sînt mai mari, cînd în decursul ajunului se observéază și stricta abstinere de la apă. Pulsul devine mai încet, baterea inimii mai debilă, fața se face mai palidă, tóte părțile bálóse încep a se usca, și uscățiunea se simte mai tare în gură.

Secretarea scuipatului sau salivei se micșorează și în urma acesteia vorbirea se îngreună și e împreunată cu ostenélă, tot odată gura dă un miros greu, de óre ce din lipsa salivei, mîncarea nu se poate bine

mesteca și nici gura curăți în modul normal, ce consistă în salivă. Micșorarea cantitativă și cualitativă a sîngelui provócă o scufundare a ochilor, ceea ce dă o expresiune străină și strict ascetică întregel fisonomii a postitorului; căldura trupului decesce și asceticul e cuprins ca de fiori reci, puterea musculară se imputinează, așa în cît ori ce mișcare îi ostenește; mersul e anevios și nesigur și individul simte plăcerea de a zăcea mai mult întins și fără mișcare. Casurile cunoscuté în literatura ca specii de ajun îndelungat, ne spun că întreg sistemul nervos și cerebral e ca în o stare bolnavă și corpul amórtesce fiind schimbarea materiei în corp numai o „vita minima“.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Albina“ Nr. 33. cu următorul sumar:
Th. D. Speranța, Rugăciunea copiilor către Sfînta Elisabeta. — M. S. Regele și armata. — Ión Kalindera, Obiceiuri ale societății înalte romane pe timpul lui Pliniú cel tînér. — Petru Rășcanu, Răsboiul Ruso-Româno-Turc. — M. Starea învățămîntului manual în județul Prahova. — Ión E. Mihăescu, Cultura legumelor și a pomilor fructiferi. — (R. V.), Tratamentul viel contra manei. — Ión Dumitriú, Din nesocotina nora se folosesc alții. — Rădulescu-Niger, Teatrul sătesc, (De pe urma beției). — Tragerea loteriei Societății Cooperative a meseriașilor din Iași. — Informațiuni. — Societăți economice la sate. — Serbare școlară. — Mulțumiri. — Apel. — Posta administrației. — Sfaturi: Contra arsurilor. — Curățirea mînușilor de piele albă. — Stîrpirea ciorilor de pe ogórele puse cu porumb. Instrațiuni: Masă cu paturii în formă de sigma. — Selav purtînd un catinum sau catinus (Blid adénc). Selavă aducénd un prosop. — Căprioară cu picioarele legate. (După o pictură murală din Pompei). — Selav aducénd un vas cu fructe. — Lingură găsită la Pompei. — Sticlă găsită la Pompei. — Vase conținénd câte o sticlă de masă, probabil pentru unt de lemn. — Porc mistreț pe tavă. (După o pictură murală din Pompei). Un fruct de fasole. — Bob de fasole. — Bob de fasole încoțit. — Tulpină înflorită de mazăre. — Biserica Sf. Dumitru din Orheiú, zidită de Vasile Lupu, Domnul Moldovei (1634—1654).

Posta „Unirii“.

E. M. Va urma.

D. C. Spațiul nu ne permite să ne estindem.

H. E așa de greu să se facă ceva pe calea publicității. Cei ce sînt beati possidentes anevoie se vor învoi la cele propuse, de cei preterați. Pe viitor numărul acestor din urmă va decesce treptat și așa cu timpul toți vor primi câte ceva. N'ar trebui înse să uitați de fondul subsidiar și din răspuneri să contribuiți pentru augmentarea lui. Banii albi pentru zile negre. Cînd ești bogat, spun unii, te cerți mai ușor, ca cel sêrac, care tace și rabdă.

P. S. Nu se pôte!

Băișt sásacă. Am primit și achităm anul 1899 și 1900. În restanță rămău anul 1901 și 1902. — Spre limpezire lăsam să urmeze tóte plătirile de pâuă aci. Pe an. 1891 s'au plătit în 30 Februar 1891, pe 1892 în 30 Martie 1893, pe 1893 în 15 Iuniú 1894, pe 1894 în 5 Iuliú 1895, pe 1895 și 1896 în 28 Iuliú 1897, pe 1897 în 8 Iuliú 1898, pe 1898 în 1 Septembrie 1899, și în 24 Maiú 1902 pe anul 1899 și 1900. Binevoii a căuta cu deamănuntul, și de veți mai afla plătiri, scrieți-ne cînd și la cine s'au făcut, ca se le vedem de urmă.

Editor și redactor răspunđător:

Aurel C. Domșa.

(1) 8-10

De la Tipografia „Aurora” A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următoarele cărți:

Titlu	Preț	Titlu	Preț	Titlu	Preț
Predice pentru Duminică Tom. I. de Iustin Popfiu	4.40	Lira Sionului, să cântarea sărbătorilor. — Poesii religioase-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvin-tare de G. Simu.	—50	Trandafiri și violele. Poesii populare de Ioan Pop Reteganul	—60
Cuvântări bisericesti la toate sărbătorile de peste an. de I. Papiu	3.—	Monologe de Antoniu Pop: Nr. 1. Pe neașteptate	—08	Ultimele sicastru. Tradițiune de G. Simu	—12
Cuvântări funebrele iertăciunii pentru dife-rite casuri de morțe, întocmite de Ioan Papiu. Un volum de peste 24 côle	3.—	Nr. 2. Pentru ce am rămas flăcău bătrân	—16	Un cuvânt către frații români despre filoxera omenirii săv vinasul de Aron Boca Velch.	—20
Cathechese pentru pruncul școlari de Tit Bud	—80	Nr. 3. La anul nou	—08	Zina câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—16
Manual catechetice pentru primul an școlari de Basiliu Rațiu	—80	Nr. 4. Ce nici prin miute nu mi-a trecut.	—08	Versuri de dor adunate din poezii români de A.	—48
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—20	Nr. 5. O pănușă	—06	Orar general pentru școala română cu 6 clase cu un singur învățator de G. Magiar, învățator.	—80
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20	Merinde de la Școlă, să învățaturile pentru popor, culese din ziarul un școlar de Dr. Georgiu Popa	1.20	Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—30
Bocete adevărate cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—80	Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—30	Zidirea lumii, Adam și Eva, originea sf. Crucii și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—16
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—50	Musa someșană. Poesii populare române din jurul Năsăudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—50		
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—20	Nr. 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de Ioan Tanco.	—40		
Cântul în școala populară. De Iuliu Pop învățator în Năsăud	—60	Nopti de ărnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20		
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—50	Nu mă uita. Colecțiune de versuri funebrele, urmate de iertăciuni, epitaful și a.	—50		
Cartea Plugarilor, să Povestiri economice despre grădinarit, economia câmpului, creșterea oilor etc.	—50	Omul. Noțiuni din anatomie și fiziologie de G. Cătană	—50		
Cântăreța. Novelă de Dem. Dan	—30	Om și lumea. Cântări funebrele de Aron Boca Velch.	—16		
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—56	Opsăguri. Cât cioplite cât piliate și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	—80		
125 Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—24	Pe pragul mormintului. Versuri funebrele de G. Simu	—50		
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—12	Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—60		
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monologe. II. Humor și satiră. O broșură foarte petrecătoare	—80	Păcală și Tândală. de G. Cătană	—16		
Din Povestile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—16	Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—60		
De când să numesc femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—20	Pietatea poporului român să cântări evlavioase pentru cel ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—20		
Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rnsu	—60	Prietinul sătănelului român. Sfătuirii în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	—60		
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluj	—30	Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebu, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—30		
Gruia lui Novac	—20	Prin morțe la victorie. C. medie într'un act de A. Kotzebu, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—20		
Horea lui Pinteza vităzul	—12	Povestile Bănatului. De George Cătană învățator. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Toate 3 la oială	1.30		
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—60	Reguli și sfaturi bune pentru pruncul școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—20		
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilista, tradusă de Moșul	—60	Risete și zimbete de T. V. Gheaja	—60		
IONEL. Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—	Românul în sat și la oște, de Ioan Pop Reteganul	—30		
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—24	Sfaturi de aur să calea către fericire, de Aron Boca Velcherianul	—50		
Impărăția țiganilor pe virful unui plop de A. Boca Velch.	—16	Starosteale, adevărate Datini de la nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—30		
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—20	Schițe din Italia de T. Bulc	2.—		
Leonat cel tinăr. Istoria în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiune), o broșură cu conținut foarte glumeț.	—20	Suspini și zimbire. Poesii și prosă, de Ant. Pop	—80		
Lira Bihorului. Balade populare de Antoniu Popp	—40	Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—16		
		Țiganul în raiu. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—16		

Cărți de rugăciuni:

Icona sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesti, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesti, frumos ilustrată. Edițiunea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesti, foarte frumos ilustrată pentru pruncul școlari de ambele sexe. Prețul unui esemplar legat frumos.	—44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncul școlari de ambele sexe. Cu mai multe icône frumoase. Un esemplar broș e —	—16 legat. —20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—12
„ 3. Însurătorea sôrelui	—12
„ 4. Fiul bucătăresei.	—12
„ 5. Văcărețul	—12
„ 6. Diana, zina munților	—12
„ 7. Cine dialoguri întocmite pentru pruncul școlari	—20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—12
„ 9. Ful și, basm.	—12
„ 10. Povestiri și anecdote populare	—20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dreaptă a cea mai bună. comedie într'un act	—20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—24
„ 3. Otrava de hârcoigi, comedie într'un act	—16
„ 4. Pedepsirea vanității, dramă într'un act.	—20
„ 5. Disertația fără voie, comedie într'un act	—20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—20
„ 7. Otrava femească, comedie într'un act	—20
„ 8. Distracți comedie într'un act	—40
„ 9. Iléna Cosinzéna, presă în 5 acte	—30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom. I, care e sub presă și va apăre în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat

Tot de aici să pot procura tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipărituri oficiose, hârții, recuisite de scris și altele. Tipografia noastră primesce spre efectuare tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. — Cataloage să trimiț gratis și franco ori și cul. — Văzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sint a să adresa la Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllöszög—Blas.

(Valabil din 1 Maiu 1902).

(28) 2-5

„SOMEȘANA“

instituit de credit și economii societate pe acții

in Deés.

— Fondată la anul 1890. —

Capital social: 200,000 cor. Fonduri: 120,000 corone.

Se primesc: Depuneri spre fructificare, de la particulari cu 5% fără anunț, cu 5 1/2% cu anunț; ăra de la corporațiuni culturale cu 6% interese. Darea de venit după interese o solvesc: institutul separat.

Depuneri și riduri facute prin postă se efectuesc cu relutărcerea postel.

Directiunea.

Sosesc			Plécă		
1. De către Teiuș:			1. Cătră Teiuș:		
Tren accelerat,	9:04	dim.	Tren mixt,	12:55	d. a.
„ mixt,	2:19	d. a.	„ accelerat,	7:35	sara
„ personal,	1:02	nóptea	„ personal.	2:28	nóptea
2. De către Copșa:			2. Cătră Copșa:		
Tren mixt,	12:53	d. a.	Tren accelerat,	9:05	dim.
„ accelerat,	7:34	sara	„ mixt,	2:21	d. a.
„ personal,	2:26	nóptea	„ personal	1:07	nóptea
3. De către Sôvárud:			3. Cătră Sôvárud:		
Tren personal,	8:48	dim.	Tren mixt,	3:25	nóptea
„ mixt,	6:50	sara	Tren personal,	2:48	d. a.